

גבולות היחידה: במדבר פרק י"ז פסוקים ו'–ט"ו
נושא היחידה: טענת העם כנגד משה ואהרון, המגפה ועצירתה

מספר השיעורים: 1

כותב: אורן גוטמן

כללי:

העדה ממשיכה למרוד במשה ואהרון, והקב"ה מעניש אותם על כך.

פתיחה:

אחרי מותם של קורח ועדתו, חשבנו שהשקט שב אל המחנה. למרבה ההפתעה, בשעות הבוקר נשמעות צעקות וקריאות בגנות משה ואהרון. האשמה חריפה יוצאת מפי המפגינים. מהי אותה האשמה? כיצד יתמודדו משה ואהרון עם אשמה קשה כל כך? כיצד יגיב ה' על האשמות אלו?

עיון בפסוקים:

פסוק ו': תלונת בני ישראל

כל העדה רואה בעיניה את הנס הגלוי של שינוי מערכות הטבע. האדמה בולעת את קורח, ומאת ה' יוצאת אש ואוכלת את הנשיאים. אם כן, כל העדה אמורה להשתכנע שמשה ואהרון הם שליחי ה' ואין יותר לערער אחריהם. בניגוד לציפייה זו, מפגיש אותנו פסוק ו' עם מציאות שונה לחלוטין. כל עדת בני ישראל מתלוננת ומאשימה את משה ואהרון: "אתם המיתם את עם ה'". אופן קריאת הפסוקים: את פסוק ו' נקרא באופן כעוס ובצעקה. אופן קריאה זה מבטא את הרגשות העזים שחשה העדה על משה ואהרון.

- היכן מצאנו בספר במדבר מקרים נוספים בהם בני ישראל מתלוננים? [המתאוננים בפרק י"א, המתאווים בפרק י"א, המרגלים בפרקים י"ג–י"ד].
- כזכור, בפסוקים ט"ז–י"ח למדנו שמשה העמיד את מאתיים וחמישים הנשיאים במבחן הקטורת. בפסוק ל"ה למדנו על ענישתם, שהרי הם לא היו ראויים להקריב את הקטורת. עדת בני ישראל, שלעיניה התרחשו כל המאורעות, טענה כלפי משה ואהרון, שהם אשמים במותם של מאתיים וחמישים הנשיאים: אתם ידעתם באמצעות תפילה או חכמה, שמי שמקריב את הקטורת עלול למות, ובכל אופן לא הצלתם את הנשיאים מלהקריב את הקטורת!
- נקודה לדיון: אחרי הניסים הגדולים שעשה משה לעיני כל ישראל, כיצד לדעתכם יכלו אנשים מתוך העדה להאשים את משה ואהרון באשמה כל כך חמורה?

קשה מאוד להבין כיצד אנשים שראו ניסים גלויים כאלו, עדיין מסרבים להאמין שמשה ואהרן הם שליחי ה'. ייתכן שכאשר אנשים חושבים בצורה מסוימת (לענייננו, שמשה ואהרן אינם שליחי ה'), שום נס או אות או מופת לא ישכנעו אותם לעזוב את דרך החשיבה שלהם ולחשוב בצורה שונה ממה שחשבו עד כה. כאשר אדם 'מבוצר' בעמדתו, יהיה קשה מאוד להזיז אותו משם. לכן, הם יכולים להאשים את משה ואהרן בכל מה שקרה לקורח ועדתו ולנשיאים.

פסוקים ז"י: כבוד ה' באוהל מועד ודבר ה' למשה

אופן קריאת הפסוקים: את פסוקים ז"ח' ניתן לקרוא בשני אופנים:

1. נקרא את הפסוקים באופן רגוע. בניגוד לכעס ולצעקות שיצאו פיהם של עדת בני ישראל, משה ואהרן רגועים, מכיוון שהם בטוחים בדבריהם.
2. נקרא את הפסוקים באופן לחוץ ומפוחד. בעקבות הכעס והצעקות, משה ואהרן נכנסים לאוהל מועד.

- נקודה לדיון: עם איזה סוג קריאה התלמידים מזדהים? מדוע? אילו תחושות עלו אצלם בזמן הקריאות השונות של הפסוקים¹?
- מדוע ה' צריך לומר למשה ואהרן להתרחק מן העדה, כדי לכלותם? שיכלה את העדה בלי לומר דבר למשה ואהרן.

השראת השכינה הנה ביטוי לכעסו של הקב"ה, ולכן בפסוק י' אנו לומדים על ציוויו של ה' להיבדל מתוך העדה כדי לכלותה. אולם ציוויו של ה' מגלה לנו את עומק רצונו - ה' אוהב את ישראל. אהבה זו קיימת אפילו ברגעים הקשים של החטא. כאשר ה' תולה כביכול את האפשרות לכלות את העם, בזה שמשה ואהרן צריכים להתרחק מן העדה, הוא מרמז על האפשרות של ההצלה. אם משה ואהרן ייכנסו לתוך העדה ויעשו שם פעולה מסוימת, זה יכול לגרום להצלת העדה.

פסוקים י"א-ט"ו: עצירת המגפה ע"י אהרן באמצעות הקטורת

אופן קריאת הפסוקים: את פסוקים י"א-י"ג נקרא באופן מותח ובזריזות, מכיוון שהפסוקים מתארים את מעשה ההצלה של אהרן, וכדי לבצע מעשה זה, נדרש אהרן להזדרז לפני שהמגפה תפגע בכל העדה.

- נסו למצוא את המילים המלמדות אותנו על זריזותם של משה ואהרן [המילים הן 'מהרה', 'וירץ'].
- היכן פגשנו בספר במדבר עונש שנתן ה' לעם ישראל? [פרק י"א פסוק ג', פרק י"א פסוק ל"ג, פרק י"ד פסוק כ"ט].

¹ יש להעיר שאנו מתייחסים בכוונה לקריאות שונות ולתחושות שעלו בקרב התלמידים, ובכוונה איננו מתייחסים באופן ישיר לתחושות ולהרגשות של משה ואהרן באותה עת. איננו באמת יכולים לחשוב ולשער כיצד הם הרגישו, לכן אנו מבטאים את תחושתנו כלפי אופני הקריאה של הפסוקים וכלפי מה שמתחולל בקרבנו בזמן הקריאה. קריאה במנגינה מסוימת יוצרת הזדהות עם התכנים.

זריזות היא מילת המפתח כדי לעצור את המגפה. משה מצווה את אהרון לקחת את המחלת והקטורת ולעצור עמן את המגפה.

- מנין למשה שניתן לעצור את המגפה באמצעות הקטורת?
נקרא את פירוש רש"י (פסוק י"א): "רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע, שהקטרת עוצר המגפה". כלומר, מן השמים גילו למשה שהקטורת היא שעוצרת את המגפה. ראוי לציין שלא הקטורת היא שממיתה, אלא החטא הוא שגרם להם למוות.
- לפי פירוש זה, מדוע דווקא הקטורת משמשת לעצירת המגפה?
המשמעות של הקטורת היא שהיא מחברת בין דברים נפרדים. 'קטר' בארמית - פירושו 'קשר'. הקטורת קושרת כל מיני חומרים, והופכת אותם לבלילה אחת אחדותית. אחרי שקורח ועדתו ניסו להטיל מחלוקת בתוך העם, האמצעי היחיד שיכול לאחד את העם, הוא הקטורת.

הצעות להמחשה:

1. ניתן ליישם את מידת הזריזות. המורה יבקש לבצע משימה מסוימת, כגון להוציא את הכיסאות מתוך הכיתה החוצה. את ביצוע משימה זו נמדוד בשעון, כדי לדעת כמה זמן לקח לתלמידים לבצע משימה זו. אפשר לחזור ולבצע את אותה משימה ולנסות לבצעה בפחות זמן מאשר בפעם הראשונה.

יעשה אדם כלל לעצמו, לא להחמיץ את המצווה: "מצווה הבאה לידך, אל תחמיצנה". בהגיע זמנה של מצווה להיעשות, או כאשר נזדמנה לפניו מצווה, או עלה בדעתו לעשות מצווה, ימהר ויזדרז לעשותה ללא כל שהייה, ולא ידחה את המעשה אפילו לזמן קצר, כי בכל דחייה יש סכנה - אולי יזדמן איזה עיכוב שימנע את המעשה הטוב.

2. מכיוון שלמדנו שהקטורת מסמלת את האחדות, ניתן ללמוד ולהרחיב על אודות הקטורת והסמנים שמהם עשו אותה. לקבלת דוגמה ותמונות, ניתן להסתכל ב-

קטורת_הסמים/https://he.wikipedia.org/wiki/ [ויקיפדיה ערך 'קטורת הסמים'].

מומלץ למקד את הלימוד דווקא ב'חלבנה', שריחה היה רע, אך כשעירבו אותה עם שאר הסמנים, היא נתנה ריח טוב. דבר זה מלמד אותנו על חשיבות האחדות בעם ישראל - שרק כאשר כל עם ישראל יחדיו, הוא יכול להפיק ריח טוב, ואפילו מאנשים שמעשיהם החיצוניים אינם חיוביים.

מסרים והפנמה:

1. **מסירות למען הצלת עם ישראל** – אהרון נכנס לתוך המגפה ועומד בין החיים ובין המתים, כאילו הוא עוצר בגופו במו ידיו את התפשטות המגפה.

2. **מידת הזריזות** - משה ואהרון מזדרזים לעצור את המגפה.

3. **אהבת ה' לישראל** - אפילו במצבים בהם העם נראה רחוק מקרבת ה', ה' חפץ בחזרתם אליו ומלא רחמים עליהם. לכן הוא מרמז למשה ואהרון שיעצרו את המגפה באמצעות הקטרת הקטורת.

על מנת להפנים את גודל המעלה של אנשים שמסרו את נפשם להצלת עם ישראל, ניתן להקרין תמונה ולספר על אדם שמסר את נפשו למען הצלת חבריו. לדוגמה, ניתן לספר על נתן אלבז [מתוך האתר – 'אתר הגבורה'²]:

<http://www.gvura.org/a4030-%D7%98%D7%95%D7%A8%D7%90%D7%99-%D7%A0%D7%AA%D7%9F-%D7%90%D7%9C%D7%91%D7%96-%D7%96-%D7%9C>

סיכום:

אחרי מותם של קורח ועדתו, חשבנו שבאו לקיצן ההאשמות על משה ואהרון. למרבה הפלא, העדה ממשיכה להאשימם. הם האשימו את משה ואהרון בצרה שבאה על עם ישראל. רק המגפה עוצרת את טענת העדה. עתה לא נשאר לנו, אלא לקוות שאחרי מותם של אלפים מישראל, השקט יושב אל המחנה. כמו כן, איננו צריכים עוד להוכיח שמשה ואהרון הם הנבחרים. המגפה ועצירתה הוכיחו זאת.

אלא כפי שהופתענו בתחילת פסוק ו', היחידה הבאה ממשיכה ומפתיעה אותנו. מהי אותה הפתעה, נלמד ביחידה הבאה....

² מטרת הדוגמה היא לסבר את האוזן על אדם שמסר את נפשו למען הצלת ישראל, לכן אין דוגמה זו מקבילה למקרה של אהרון, שוודאי לא בא לידי סכנה בזמן ההצלה.